

Γενική άποψη του χώρου της ανασκαφής από νοτιοδυτικά

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ «ΑΥΛΗ» ΣΤΟΝ ΠΑΝΩ ΠΥΡΓΟ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ

● Του Στυλιανού Περδίκη

Διευθυντή Μουσείου Ιεράς Μονής Κύκκου

Tο Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου ανακοινώνει την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της ανασκαφικής έρευνας, η οποία διεξήχθη σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων στην τοποθεσία «Αυλή» στον Πάνω Πύργο Τηλλυρίας κάτω από την διεύθυνση του Στυλιανού Περδίκη, διευθυντή του Μουσείου Κύκκου, μαζί με την αρχαιολόγο του Μουσείου Κύκκου Βασιλική Λυσάνδρου και τον ανώτερο τεχνικό του Τμήματος Αρχαιοτήτων Γεώργιο Κουμή. Εθελοντικά συμμετείχε και η αρχαιολόγος Ουρανία Περδίκη. Η ανασκαφή διήρκεσε τέσσερις εβδομάδες από τις 5 μέχρι της 30 Οκτωβρίου 2009.

Η φετινή ανασκαφή επικεντρώθηκε προς τα βόρεια των οικοδομικών καταλοίπων, που εντοπίστηκαν κατά την περσινή πρώτη ανασκαφική φάση. Όπως αναμενόταν, το οικοδόμημα που ήταν κτισμένο με ορθογωνισμένους πωρόλιθους σε ισοδομικό σύστημα, επεκτεινόταν προς βορρά. Πρόκειται για την ανατολική πτέρυγα της οικοδομής, διαστάσεων περίπου 38 X 6.30 μέτρα και με άξονα νότος – βορράς, η οποία πιστεύεται ότι ήταν το σημαντικότερο τμήμα του όλου συγκροτήματος. Σύμφωνα με τα ανασκαφικά δεδομένα αυτή αποτελείται από έξι δωμάτια ανισομερή μεταξύ τους. Οι διαστάσεις τους ποικίλλουν ως προς το μήκος από 5.50, 6.60, 6.90 μέτρα. Ιδιαίτερα μεγάλη είναι η αίθουσα 6 με διαστάσεις 9.70 X 5.30 μέτρα. Η θεμελίωση και της πτέρυγας αυτής έγινε απ' ευθείας πάνω στον φυσικό ηφαιστειογενή βράχο της περι-

Οικία Κάβουρα στον Πάνω Πύργο Τηλλυρίας δομημένη σχεδόν εξολοκλήρου από ορθογωνισμένους πωρόλιθους οι οποίοι αφαιρέθηκαν από τα ερείπια της τοποθεσίας Αυλή

οχής, χωρίς οποιαδήποτε εκ των προτέρων διαμόρφωση. Για τον λόγο αυτό η θεμελίωση ακολουθεί ανισοϋπή πορεία. Σ' αυτή, πέραν των ορθογωνισμένων πωρόλιθων, σε μερικά σημεία και μόνο στην πρώτη σειρά δόμων, που εφάπτονται του εδάφους, έγινε περιορισμένη χρήση και τοπικών, ακανόνιστου σχήματος λίθων, συγκρατούμενων μεταξύ τους με ασβεστοκονίαμα.

Το ύψος διάσωσης των τοίχων είναι αισθητά χαμηλότερο από τα κατάλοιπα της νότιας πτέρυγας της οικοδομής. Κυμαίνονται από μηδενικό ύψος μέχρι και 80 εκ. Τούτο οφείλεται αφενός στην ανοδική πορεία του φυσικού βράχου προς τα βόρεια και κατά συνέπεια στη μικρή επίγωση, καθώς και στην εκτενέστερη λιθολόγηση του μνημείου, που έλαβε χώρα στα νεώτερα χρόνια. Οι εξωτερικοί τοίχοι του κτίσματος έχουν κυμαινόμενο πάχος γύρω στα 65

Τμήμα εισηγμένου μαγιόλικου πινακίου

Τμήμα εφωλωμένου πινακίου

Βενετικός Θυρεός

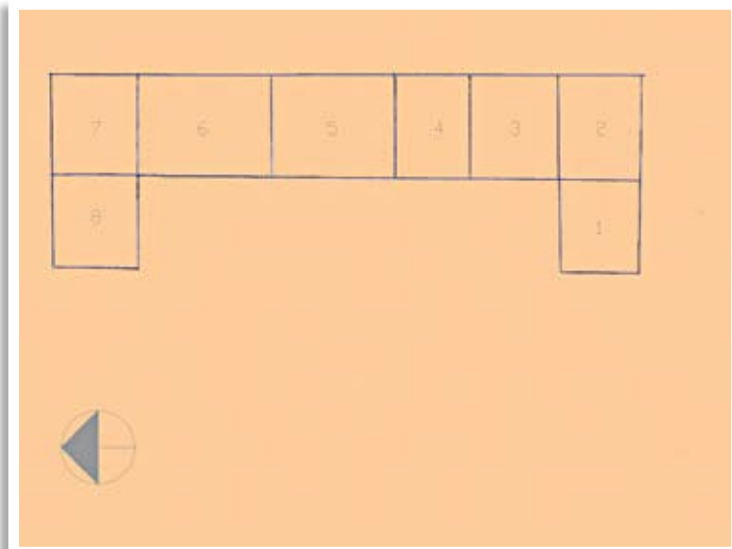
εκ. και οι εσωτερικοί, διαχωριστικοί γύρω στα 60 εκ. Η ξύλινη στέγη με τα επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια, η οποία πιστεύεται ότι προσετέθη σε μια δεύτερη οικοδομική φάση στο κτήριο, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι επεκτεινόταν πέραν του τρίτου δωματίου από τα νότια της υπό αναφορά πτέρυγας. Ελάχιστο τμήμα στη βορειοανατολική γωνία, στο βόρειο άκρο της πτέρυγας καταστράφηκε πλήρως από εκσκαφέα κατά την ισοπέδωση του χώρου στα τέλη του 20ού αιώνα. **Με τα μέχρι τώρα ανασκαφικά δεδομένα το μεσαιωνικό τούτο οικοδόμημα απαρτίζεται από οκτώ ανισομερή δωμάτια. Το κτήριο φαίνεται ότι επεκτείνεται προς τα δυτικά, όπου με κατεύθυνση ανατολή - δύση άρχισε να εμφανίζεται μια τρίτη πτέρυγα της οικοδομής. Αυτή αποτελεί συνέχεια του βόρειου άκρου της ανατολικής πτέρυγας. Η αποκάλυψη της πτέρυγας αυτής μόλις έχει αρχίσει. Ανασκάφηκε ένα δωμάτιο, το όγδοο κατά σειρά, του οποίου οι τοίχοι διέρχονται κάτω από υφιστάμενη νεώτερη, εγκαταλελειμμένη οικία των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα. Το δωμάτιο αυτό βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο του φυσικού βράχου. Στο μέσο του νότιου τοίχου του δωματίου αυτού εντοπίστηκε θύρα με μονολιθικό κατώφλι στη θέση της διαστάσεων 110 X 76 εκ. Με βάση τη θύρα αυτή μπορούμε να υπολογίσουμε**

την υψομετρική στάθμη του υπόλοιπου πατώματος – ορόφου της οικοδομής.

Οικοδομικά κατάλοιπα δομημένα κύρια με ακατέργαστους τοπικούς ηφαιστειογενείς λίθους και άφθονο ασβεστοκονίαμα εντοπίστηκαν στα βορειοδυτικά εντός του τεμαχίου 503. Αυτά δεν οριοθετούν ακόμη πλήρη δωμάτια, αλλά είναι πασιφανές ότι σχετίζονται με το κτηριακό συγκρότημα, που ήρθε στο φως στα ανατολικότερα του χώρου.

Το υπό ανασκαφή μεσαιωνικό οικοδόμημα λιθολογήθηκε αγρίως κατά τα τέλη του 19ου αιώνα. Μεγάλες ποσότητες δομικού υλικού μετεφέρθηκαν στην πλησίον κοινότητα του Πάνω Πύργου και χρησιμοποιήθηκαν σε δεύτερη χρήση ως οικοδομικό υλικό σε οικίες του χωριού. Κατά τη διάρκεια της ανασκαφής διενεργήθηκε επισκόπηση και καταγραφή – φωτογράφιση αυτών των οικιών. Σε ημικρεμισμένη οικία του χωριού εντοπίστηκε μονόλιθος από ψαμμιτικό πέτρωμα με ανάγλυφο έμβλημα θυρεού (οικόσημο;) μάλλον της Βενετοκρατίας.

Από τα κινητά ευρήματα ενδιαφέροντα είναι η ποικιλία της κεραμικής, που απαρτίζεται από αβαφή και εφυσλωμένα αγγεία. Ως προς τα εφυσλωμένα, πλείστα από αυτά ξεχωρίζουν για την καλή ποιότητά τους και το ευμέγεθες σχήμα τους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εισηγημένη κεραμική (μαγιόλικα). Από τα μεταλλικά αντικείμενα ξεχωρίζει χάλκινο δακτυλίδι με εγχάρακτη διακόσμηση, καθώς και δύο μεσαιωνικά νομίσματα. Μετά τη συντήρησή τους φάνηκε ότι το ένα είναι κυπριακής κοπής, ασημένιο τενιέρ του φράγκου βασιλιά της Κύπρου Ερρίκου Β' Λουζινιανού (1285 – 1324),

Κάτοψη μεσαιωνικού κτηρίου ανασκαφής

**Επίσκεψη των παιδιών
του Δημοτικού Σχολείου
Κάτω Πύργου στον χώρο
της ανασκαφής**

και το άλλο χάλκινο τονρεσέλλο, βενετικής κοπής του δόγη της Βενετίας Ανδρέα Κονταρίνη (1368 – 1382). Από τα ανώτερα στρώματα της ανασκαφής προέρχεται οθωμανική καπνοσύριγγα με ερυθρό επίχρυσμα.

Κατά τη διάρκεια της ανασκαφής διενεργήθηκε και αρχαιολογική επισκόπηση στην περιοχή του Μανσούρα, όπου εντοπίστηκαν και χαρτογραφήθηκαν 47 τάφοι, οι οποίοι σύμφωνα με την κεραμική μπορούν να ενταχθούν στην Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο.

Στην ανασκαφή ως εργατικό προσωπικό χρησιμοποιήθηκαν άνθρωποι από την ευρύτερη περιοχή Πύργου Τηλλυρίας, αφού ο Μη-

τροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος ήθελε με τον τρόπο αυτό να προσφέρει εργασία στους κατοίκους της ακριτικής αυτής περιοχής, που μαστίζονται έντονα, πέραν των άλλων, και από την ανεργία. Όλα τα έξοδα της ανασκαφής καλύφθηκαν από την Ιερά Μονή Κύκκου. ■